

Sfântul Ignatie Briancianinov, *De la întristarea inimii la mângâierea lui Dumnezeu. Scrisori către mireni*, trad. din limba rusă de Adrian Tănăsescu-Vlas, Ed. Cartea Ortodoxă, București, 2012, 236 p., ISBN 978-973-136-281-6

Acest volum este structurat, după cum este anunțat încă din subtitlul lui, în scrisori pe diferite teme catehetice. Neavând un cuvânt înainte sau o prefață, nu putem ști dacă volumul a fost alcătuit de Sfântul Ignatie însuși, sau dacă a fost ulterior compus din scrisorile transmise de acesta de-a lungul timpului.

Tematica scrisorilor este, în general, cu conținut duhovnicesc; cuprinsul volumului anunță șaptezeci de scrisori, cu subiecte variate. Titlurile scrisorilor sunt foarte elocvente în anunțarea temelor tratate, motiv pentru care, dintre acestea, amintim: prietenia ca binecuvântare a lui Dumnezeu, tratată în scrisorile „despre dragostea adevărată și despre talantul prieteniei”, „... prietenii sunt o binecuvântare dumnezeiască”, „cum să ne privim aproapele. Despre dragostea cea curată, în Dumnezeu. Mântuirea stă în lepădarea de sine...”. O altă temă foarte intens tratată este cea legată de moarte, atât din punctul de vedere al celui ce se pregătește de moarte („De ce ne scapă gândul la moarte și la veșnicie”, „Despre pregătirea pentru veșnicie...”, „Către un tată de familie care trage să moară, despre încredințarea vieții proprii în mâinile lui Hristos: despărțirea e pentru scurtă vreme”), cât și din punctul de vedere al celui ce urmează să piardă pe cineva („Mângâiere pentru moartea unui tânăr. Viața pământească este o mângâiere pentru cea veșnică. Soarta noastră în veșnicie se află în mâinile noastre”, „... despre plânsul pentru cei care au murit...”, „... despre singurul lucru de trebuință. Când moare, omului i se iau toate bunurile pământești...”, „Despre scurtimea vieții pământești...”, „Mângâiere la moartea unui prunc. Despre soarta pruncilor răposați”). Despre moarte, Sfântul Ignatie spune că, omul nefiind sortit pământului, ci cerului, moartea pentru el este momentul în care Dumnezeu cheamă la Sine unealta care a lucrat pe pământ pentru a lucra în continuare și în cer, dar nu înstrăinând-o de cei iubiți, întrucât cerul unește sub el pe toți cei cu frică de Dumnezeu, pentru veșnicie. Mesajul Evangheliei este un alt subiect tratat cu preponderență în volum, în scrisori precum: „Despre adevărul evanghelic, care ne poruncește să lăsăm toate ca să moștenim toate. Evanghelia îl lipsește pe om de tot ce acesta stăpânește în chip nedrept...”, „Despre vremelnicie și veșnicie. Cum să ne vedem privindu-ne în oglinda Evangheliei”, „... despre citirea Evangheliei”, „Privindu-ne în oglinda Evangheliei ne putem afla neajunsurile. Cum să stărnim în noi simțământul pocăinței, plânsul mântuitor. Să ne lepădăm de noi înșine și să urmăm Evangheliei”, „... călăuză în viața făptuitoare sunt poruncile evanghelice”, „... despre bunătatea cea după fire și cea după Evanghelie”. Sfântul Ignatie face referire la cuvântul lui Dumnezeu care spune că „Eu, pe câți îi iubesc, îi mustru și îi pedepsesc” (Ap 3, 19) și spune că fără încercările făgăduite de Dumnezeu celor ce Îl iubesc, oamenii „ar fi jertfit deșertăciunii tot timpul și toate capacitățile ... ar fi intrat într-o veșnicie nevrednică de vreo răsplată...”. Alte teme abordate de autor în volumul prezentat sunt: credința, dragostea de aproapele, răbdarea, fericirea pământească și nestatornicia ei, lupta nevăzută cea duhovnicească, însingurarea, mântuirea, învățăturile Sfinților Părinți, rugăciunea etc.

Sfântul Ignatie spune, în ultima scrisoare cuprinsă în volum, că există o diferență între a fi buni după fire și a fi buni după Evanghelie. „Binele firesc contrazice adeseori

Recenzii

binele evanghelic, deoarece firea noastră nu se află în curăția sa cea dintru început, ci în starea de cădere, în care binele este amestecat în noi cu răul. Ca atare, binele acesta, dacă nu este îndreptat și curățit prin Evanghelie, nu este bun de nimic în sine și este nevrednic de Dumnezeu”. Volumul reușește, prin temele vaste și tratate cu sensuri duhovnicești profunde, să arate ce gânduri și ce fapte trebuie să aibe omul pentru a se face părtaș bunătăților făgăduite, făcând mereu apel la adevărul evanghelic, prin trăirea duhovnicească, pe care viața lui cea sfântă a mărturisit-o.

Diac. Drd. Ioan-Paul Crîngașu

Tomáš Špidlík, *Inima și Duhul în învățătura Sfântului Teofan Zăvorâtul. O fenomenologie ascetico-mistică*, trad. Maria-Cornelia Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2011, 396 p., ISBN 978-973-7859-71-6

„Mi-am găsit inima! [Inveni cor meum]”. Acest strigăt de bucurie al Proorocului se preface într-o jubilară a ființei umane care poate da răspunsul cel bun atunci când „Stăpânul ne spune: Dă-mi inima ta!” (cf. Pr 23, 26). Aceasta pentru că toate gândurile, sentimentele și voința omului se ivesc dintr-un adânc al persoanei sale, din „eu”-ul său, dintr-un centru religios pe care în limbaj comun îl numim *inimă*. (p. 7). „Noțiunea de inimă, scrie Boris Vișeslavțev, ocupă locul central în mistica, în religia și poezia tuturor popoarelor”. Dacă religia e o relație personală cu Dumnezeu, atunci adevărata întâlnire cu El nu e posibilă decât în „adâncul” eu-lui, în adâncul inimii iar Dumnezeu e sensibil pentru inimă (Pascal).

Regretatul teolog Tomáš Špidlík – care dorește prin volumul de față, să restituie tipologia unei gândiri duhovnicești ce poate fi înțeleasă drept o „fascinantă fenomenologie ascetică și mistică a inimii și duhului” din care se cristalizează admirabila viziune despre om a Ortodoxiei – nici nu putea să aleagă pe cineva mai potrivit pentru studierea inimii decât un autor rus, trăitor într-un mediu unde se vorbea peste tot în jurul său despre inimă (*paza inimii, atenția la inimă, curăția inimii, gândurile și dorințele inimii, rugăciunea inimii, descoperirile inimii, prezența dumnezeiască în inimă*). Această personalitate duhovnicească și teologică prin excelență, care a avut un rol decisiv în promovarea programului „întoarcerii la Părinți” și al reînnoirii în duh a Bisericii Ruse din veacul XIX a fost nimeni altul decât Teofan Zăvorâtul (1815-1894), prin excelență „teolog al inimii” în peisajul Ortodoxiei moderne. Bun cunoscător al tradiției vechi răsăritene și în special al Părinților greci, unul din povățuitorii clasici ai tradiției ortodoxe, așezat printre cei mai buni reprezentanți ai literaturii duhovnicești ruse, Teofan – episcopul ascet, deținător al unei biblioteci cu cărți în toate limbile, printre care se regăseau operele lui Kant, Hegel și Fichte – a fost un teolog bine instruit (cunoștea greaca veche, dar și engleza, franceza și germana) și un scriitor neobosit (opera sa numărând 466 de titluri).

Luată drept emblemă de mulți autori răsăriteni pentru a ne aduce aminte care este temeiul vieții creștine (p. 9), *inima* – acest element spiritual central – văzută prin pupila experimentată a episcopului-ascet din Vișen și înțeleasă apoi în lectura monografiei părintelui Špidlík, se oferă omului contemporan, prin studiul de față – apărut la Editura Deisis în